

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 67 Yıl: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Doi Number:
http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3756

Volume: 12 Issue: 67 Year: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

PIYANODA POLİRİTİM ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN YÖNTEMLERİN VE KARŞILAŞILAN SORUNLARIN ÖĞRETİM ELEMANLARININ GÖRÜŞLERİ ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ INVESTIGATION FOR THE METHODS AND THE PROBLEMS ON TEACHING POLYRHYTHM IN PIANO EDUCATION ACCORDING TO THE LECTURERS' VIEWS

Onur ÇİFTÇİ*
İsmail SINIR**

Öz

Bu çalışmada, üniversite öğretim elemanlarının çoğunlukla hangi poliritmik yapılarla karşılaştıkları, poliritm öğretimi için hangi yöntemleri kullandıkları, poliritm öğretiminde ne tür sorunlar yaşadıkları ve bu konu hakkındaki görüşleri saptanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma betimsel bir araştırma olup, görüşme türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma kapsamında 5 üniversiteden 15 öğretim elemanı ile görüşülmüştür.

Piyano eğitimi literatüründe daha çok 2:3 ve 3:2 gibi yapılarla karşılaşıldığı tespit edilmiş ve öğrencilerin neredeyse tüm poliritmik yapılarda sıkıntı yaşadıkları anlaşılmıştır. Elde edilen verilere göre üniversite öğretim elemanlarının çoğunlukla bilişsel hesaplama yöntemini tercih ettikleri, Bazı öğretim elemanlarının ise hem bilişsel hem de kinestetik yöntemleri bir arada kullandıkları saptanmıştır. **Anahtar Kelimeler:** Piyano Eğitimi, Poliritm, Öğrenme.

Abstract

In this study, it is tried to determine which polyrhythmic structures mostly meet, which polyrhythm teaching methods are used by university faculty members, what kind of problems they have experienced in polyrhythm teaching processes and their opinions about this subject.

This study is a descriptive study and semi-structured interview technique was used. Semi-structured interview form prepared by the researchers was used as data collection tool. Within the scope of the research, 15 lecturers from 5 universities were interviewed.

In the literature of piano education, it was found that structures such as 2:3 and 3:2 were mostly meet and it was understood that the students experienced problems in almost all polyrhythmic structures. Obtained data shows that university faculty members mostly prefer to use cognitive calculation method and they take the learning styles of students into consideration when deciding which methods they will use. Nevertheless, some faculty members used both cognitive and kinesthetic methods together.

Keywords: Piano Education, Polyrythm, Learning.

* Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Anabilim Dalı, Müzik Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi.

** Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı.

1. GİRİŞ

Mesleki müzik eğitiminin vazgeçilmez bir parçası ve ana çalgısı olarak piyano eğitimi, tüm dünyada olduğu gibi ülkemiz müzik eğitimi kurumlarının öğretim müfredatlarında zorunlu bir ders olarak yürütülmektedir. Üniversitelerde olduğu gibi orta öğretim kurumlarımızda da zorunlu piyano eğitimi verilmektedir.

Piyano eğitimi Güzel Sanatlar Liselerinde 4 yıl boyunca zorunlu yan dal eğitimi olarak sürdürülmektedir. Bu program 2018 yılına kadar üniversitelerin müzik eğitimi anabilim dalları için de geçerliydi. Ancak 2018 yılında uygulamaya giren yeni müfredatla birlikte, üniversitelerin müzik eğitimi anabilim dallarında zorunlu piyano eğitimi 8 yarıyıllık lisans eğitiminin sadece ilk 2 yarıyılı ile sınırlanmış ve sonraki yarıyıllarda öğrencilerin piyanoyu bireysel çalgı olarak seçebilme olanağı sunulmuştur.

Müzik eğitimi kurumlarında yürütülen piyano eğitimi süreci içerisinde öğrencilerin Barok, Klasik, Romantik ve Çağdaş dönem bestecilerinin eserlerini seslendirmeleri beklenmektedir. Sayılan bu dönemler içerisindeki müzikal üsluplar farklı olmakla birlikte, eserlerde kullanılan ritmik yapılarda da farklılıklar olduğu görülmekte; bu farklılıklar icrada önemli zorlukları beraberinde getirmektedir. İcrada öğrencilere zorluklar yaratan başlıca ritmik yapılardan biri ise poliritmik yapılardır. Dalcroze'un da ifade ettiği gibi, poliritimler en güç koordinasyon konularından ve aynı zamanda öğrenilip öğretilmesi en güç olanlardan biridir (Jaques-Dalcroze, 1921, 127).

Kavramsal olarak "Poliritm" Poly (çok) ve "Rhythm" (ritim) kavramlarının bir arada kullanımından doğmakta ve birleşik bir isim olarak "çok-ritimli" veya "çoklu ritim" anlamında kullanılmaktadır. Bu bağlamda düşünüldüğünde, aynı anda çalınan birden fazla bir ritmik yapı poliritm olarak ele alınabilir. Oxford müzik sözlüğünde poliritm kavramı "birden fazla ritmin aynı anda çalınması" olarak tanımlanmaktadır (Kennedy ve Bourne, 1996, 570). Ahmet Say (2005, 67) polyrhythm kavramını "tek bir ritim kalıbına bağlı olmayan, değişik ritmik hareketleri aynı anda içeren müzik" olarak tanımlamaktadır. Nail Yavuzoğlu (2011, 5) ise Poliritmik kavramını "bir ritmin altında oluşan, ondan ayrı hareket eden ikinci, üçüncü, dördüncü ritim" şeklinde tanımlamıştır. Ancak bu araştırma kapsamında poliritm kavramı iki bağımsız ritmin (en az biri tek sayılı olmak üzere, birbirinin katları olmayan sayılardaki grupların), aynı anda çalınması şeklinde ele alınmaktadır. Şekil 1'de poliritmik yapılara örnekler verilmektedir:

Şekil 1: Poliritm Örnekleri

Barok ve Klasik dönem eserlerinde de karşılaşılabildiğimiz poliritmik yapılar özellikle Romantik ve Çağdaş dönem eserlerinde daha karmaşık ve icrası zor yapılar olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Örneğin, Barok ve Klasik dönem eserlerinde çoğunlukla, icrası görece daha kolay edilen "2:3, 3:2, 3:4, 4:3, 3:5, 5:3" şeklinde poliritmik yapılarla karşılaşırken, sonraki dönem bestecilerinde daha karmaşık yapılar olan 4:7, 3:8, 3:10 vb. poliritmik yapılar ile karşılaşılabilir. Bununla beraber, Barok ve Klasik dönem eserlerinde genellikle eserin bir bölümünde kısa pasajlar olarak karşılaşılan poliritmik yapılar, Romantik ve Çağdaş dönem eserlerinde eserin bütününe yayılmış olabilmektedirler (örneğin, Chopin, Fantaisie-Improptu Op. 66).

Müzikte poliritmik yapılar batı müziğinin yanında diğer birçok müzik kültüründe de (Afrika, Hint, Afro-Küba) poliritmik yapılar oldukça fazla kullanılır. Poliritm terimi, çeşitli müzik kuramı ve müzikoloji kaynaklarında farklı içerik ve farklı adlarla tanımlanmaktadır. Pratikte ise poliritm kavramı (bölünme yapısıyla da tanımlanabilmekte ve "üç karşı iki", ikiye karşı üç" gibi ifadelerle betimlenebilmektedir. Müzik kaynaklarında poliritm kavramını açıklamak için kullanılan bazı sıfatlar da vardır ve bunlardan en yaygın olanı, Türkçeye "karşı-ritm" ya da "zıt-ritm" olarak çevrilebilecek olan "Cross-rhythm" kavramıdır. Cleland ve Dobra-Grindahl cross-rhythm kavramını "her bir ritmik ögenin diğerine karşı bölünemez vuruşlar içermesi" olarak tanımlamaktadırlar (2010, 458). Ancak müzik eğitiminde kullanılan en yaygın terim ise "Poliritm" dir (Jacques-Dalcroze, 1921, 129). Bununla beraber, çoğu kaynaktan "Poliritm" ve "Cross-rhythm"

kavramları eşanlamlı olarak ele alınmasına rağmen, Grove sözlüğünde bu terimler birbirinden ayrı ele alınmışlardır. Grove sözlüğüne göre, poliritm kavramı “farklı ritimlerin ya da ölçülerin binişikliğidir”. Sözlüğe göre, poliritm kavramı karşıt-ritim ile yakından ilişkilidir; ancak karşıt-ritmin, verilmiş belli bir ölçü vurgusu ya da vuruşla çatışan ritimle sınırlandırıldığı görülmektedir (akt. Akyıldız, 2007, 5)

Konu ile ilgili Türkçe literatür oldukça sınırlı olsa da bu konuda detaylı bir çalışma yapmış olan Akyıldız, poliritmik pasajların icrası sırasında öğrencilerin yaşadıkları güçlükleri algısal, bilişsel ve kinestetik olmak üzere 3 ana başlık altında sınıflamaktadır (2007, 137). Akyıldız, poliritmik yapıların icrasında karşılaşılan sorunların çözümü için çalışma önerileri sunmakta ve bunları “kinestetik” ve “bilişsel” başlıkları altında toplamaktadır (2007, 189). Poliritm öğretiminde geliştirilen bir diğer önemli çalışma ise Yokuş ve Yokuş (2015) tarafından hazırlanmıştır. Bu çalışmada Yokuş ve Yokuş poliritmik yapıların sentez yoluyla öğretimi stratejisini kullanmış ve bu stratejinin etkili olduğu sonucuna varmışlardır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada piyanoda poliritm öğretiminde kullanılan yöntemlerin ve karşılaşılan sorunların öğretim elemanları görüşleri doğrultusunda incelenmesi amaçlanmıştır.

1.1.1. Araştırmanın Alt Amaçları

1. Piyano derslerinde poliritmik pasaj/lar içeren eserleri çalarken, öğrencilerin yaşadıkları sıkıntılar nelerdir?
2. Öğrenciler, daha çok hangi poliritmik yapılarda sıkıntı yaşamaktadırlar?
3. Öğretim elemanları poliritmik pasajların öğretimi için yöntemler kullanıyor mu?
4. Poliritm öğretiminde kullanılan yöntemlerin öğrencinin performans başarısına etkisi var mı?
5. Öğrenciler genelde hangi yöntemle daha başarılı sonuç almaktadırlar?
6. Öğrenciler öğrendikleri yöntemleri daha sonra çaldıkları eserlerdeki poliritmik yapılara uyarlayabiliyorlar mı?
7. Öğretim elemanları poliritm öğretim yöntemlerini uygularken zorluklarla karşılaşılıyor mu?
8. Öğretim elemanlarının poliritm öğretiminde kullandıkları kaynaklar nelerdir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Poliritmik yapıların öğrenimi ve öğretimi hakkındaki güçlük bilinmesine rağmen ülkemizde bu yapıların öğrenimi ve öğretimine ilişkin yararlanılabilecek çok az kaynak mevcut. Bu araştırma kapsamında ulaşılan bilgilerin bu eksikliği giderme konusunda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Sayıltıları ve Sınırlılıkları

Veri toplama aracının öğretim elemanlarının konuyla ilgili görüşlerini ortaya çıkaracak nitelikte olduğu varsayılmaktadır. Araştırmaya katılan üniversite öğretim elemanlarının samimi ve doğru cevaplar verdikleri varsayılmaktadır.

Bu araştırma, 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Yarıyılında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Adnan Menderes Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitelerinde piyano derslerine giren 15 öğretim elemanı ile sınırlıdır.

1.4. Yöntem

Bu çalışmada ayrıntılı ve derinlemesine veri toplama, katılımcıların bireysel algılarını, deneyimlerini ve bakış açılarını doğrudan öğrenme, mevcut durumları anlama ve açıklama amacıyla nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır (Büyüköztürk vd., 2014, 269). Bu araştırma nitel kapsamda olup betimsel bir çalışmadır.

Görüşmeler, kaynakların ulaşılabilirliğine ve çalışmada toplanmak istenen verilerin özelliklerine göre; yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmamış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme, etnografik görüşme ve odak görüşmesi olarak sınıflandırılmaktadır (Büyüköztürk vd. 2014; 269). Bu çalışmanın verileri görüşme türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ve araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde, görüşme soruları araştırmacılar tarafından önceden hazırlanmış olsa da, görüşmedeki gelişmelere göre yeni sorular düşünmek ve sormak gerekebilir. Bu nedenle araştırmacılar görüşme sırasında katılımcılara kısmi esneklik sağlayarak oluşturulan soruların yeniden düzenlenmesine, tartışılmasına izin vermektedirler (Ekiz, 2003, 62). Başka bir deyişle, “görüşmeci önceden hazırladığı konu veya alanlara sadık kalarak, hem önceden hazırlanmış soruları sorma hem de bu sorular konusunda daha ayrıntılı bilgi alma amacıyla ek sorular sorma özelliğinde sahiptir” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 150).

1.5. Verilerin Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ve araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilen veriler, araştırmacılar tarafından sınıflandırılarak, aynı cevaplar bir başlık altında ele alınmışlardır. Ana sorular dışında görüşme esnasında ortaya çıkan ek sonuçlara ise sonuç bölümünde yer verilmiştir.

2. BULGULAR

Araştırma dâhilinde üniversite ööğretim elemanlarıyla yapılan görüşmede elde edilen veriler derlenmiş ve aynı ifadeler tek bir başlıkta gösterilerek, bu görüşü paylaşan öğretim elemanı sayısı ve istatistiksel oranı tablonun sağında verilmiştir. Araştırmanın birinci alt problemi olan “Piyano derslerinde poliritmik pasaj/lar içeren eserleri çalarken, öğrencilerin yaşadıkları sıkıntılar nelerdir?” sorusuna ilişkin görüşler Tablo 1’de özetlenmektedir:

Tablo 1: Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Görüşler	n	%
a. Ritmik bölünmeyi ya da yapıyı anlamada zorlanıyorlar	6	40
b. Ritmik sayma ve bilişsel hazır bulunuşluk eksikliği var	3	20
c. Koordinasyonda zorlanıyorlar	2	13
d. Bilişsel kavrama ve koordinasyonel sıkıntılar var	3	20
e. Poliritm başarılı bile akış içerisindeki geçişte başarısız oluyorlar	1	7

Tablo 1’den anlaşıldığı üzere, öğretim elemanlarının büyük bir bölümü (%40) öğrencilerin poliritmik yapılarda ritmik bölünmeyi veya yapıyı anlamakta zorlandıkları kanaatindedirler. Bununla beraber, ritmik sayma eksikliği ve bunun icra edilmesindeki koordinasyonel sıkıntılara dikkat çeken görüşler de dikkat önemli bir istatistik oluşturmaktadır.

Çalışmanın ikinci alt problemi olan “öğrenciler, daha çok hangi poliritmik yapılarda sıkıntı yaşamaktadırlar?” sorusuna ilişkin görüşler Tablo 2’de özetlenmektedir:

Tablo 2: İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Görüşler	n	%
a. Tüm poliritmik yapılarda	5	33
b. 2:3, 3:2	5	33
c. Sadece poliritmik yapılar değil, tek başına gelen 3’leme de bile sıkıntı oluyor	2	13
d. 5’leme, 7’leme	1	7
e. 3:4, 4:3	1	7
f. 4:5, 5:4	1	7

Tablo 2’deki bilgiler ışığında, müzik öğretmenliği lisans öğrencilerinin poliritmik pasajların genellikle zorlandıkları, hatta görece en kolay kabul edilebilecek olan 2:3 ve 3:2 gibi yapılarda bile zorlandıkları söylenebilir ki, 2:3 veya 3:2 yapılarında zorlanan öğrencilerin daha zor poliritmik yapıları çalabilmeleri beklenemez. Dolayısıyla bu soruya ilişkin olarak, öğrencilerin genellikle poliritm çalmada zorlandıkları yargısında bulunmak mümkündür.

Çalışmanın üçüncü alt problemi olan “öğretim elemanları poliritmik pasajların öğretimi için yöntemler kullanıyor mu?” sorusuna ilişkin olarak öğretim elemanlarının görüşleri Tablo 3’de özetlenmektedir:

Tablo 3: Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Görüşler	n	%
a. Kâğıt üzerinde teorik hesaplama-Örnekleme	4	26,66
b. Kâğıt üzerinde teorik hesaplama-Sağ-Sol el ayrı çalıştırıp sonra birleştirme	1	6,66
c. Ritmik okuma- Metronom ile çalışma- Kâğıt üzerinde teorik hesaplama	1	6,66
d. Gösterip yapma- Kâğıt üzerinde teorik hesaplama	1	6,66
e. Kâğıt üzerinde teorik hesaplama-Ritmik okuma-Farklı ritmik yapılarla çalışma	1	6,66
f. Öğrencinin öğrenme stilini belirleme- işitsel, görsel ya da dokunsal yöntemler belirleme	1	6,66
g. Öğrenme stilini belirleme-örnekleme-birlikte çalma	1	6,66
h. Kâğıt üzerinde teorik hesaplama-Elle vurma	1	6,66
j. Sağ-Sol el ayrı çalıştırma ve birleştirme	1	6,66
k. Kâğıt üzerinde teorik hesaplama-Dalcroze yöntemi ile söyleme-Örgütlenme stratejisi-Elle vurma-Örnekleme	1	6,66
l. Kâğıt üzerinde teorik hesaplama-Elle vurma-Piyanoda tek tuş üzerinde uygulama-Pasajın icrası	1	6,66
m. Kafiye kullanımı	1	6,66

Tablo 3’deki bilgiler her ne kadar çok sayıda gibi görünseler de aslında birbirine yakın ifadeler, hatta ortak ifadeler içermektedirler. Burada dikkati çekmek istenen, öğretim elemanlarının problemi çözmek için hareket noktaları arasındaki farklılıklardır. Örneğin, kimi öğretim elemanları, öğrenciyi önce bilişsel olarak hazırlarken kimileri ritmik okuma yaptırarak, kimileri ise öğrencinin öğrenme stilini belirleme yoluna başvurmuştur. Bununla beraber görüşmecilerin %26,66’lık diliminin problemi çözmek için öncelikle kâğıt üzerinde teorik hesaplama, ardından örnekleme yolunu tercih ettiği görülmektedir.

Çalışmanın dördüncü alt problemi olan “*poliritm öğretiminde kullanılan yöntemlerin öğrencinin performansına etkisi var mı?*” sorusuna ilişkin olarak öğretim elemanlarının görüşleri Tablo 4’de özetlenmektedir:

Tablo 4: Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

	Görüşler	n	%
a.	Olumlu etkisi var-Süreci hızlandırıyor	11	73,33
b.	Süreci yavaşlatıyor gibi görünse de sonraki çalışmalarda hızlandırıcı oluyor	2	13,33
c.	Sürece çok etkisi olduğunu düşünmüyorum	2	13,33

Tablo 4’deki bilgilere göre, öğretim elemanlarının çoğunluğu poliritm öğretiminde uyguladıkları yöntemlerin başarılı olduğu ve bu yöntemlerin benzer yapılarda süreci hızlandırdığı kanaatindedirler.

Çalışmanın beşinci alt problemi olan “*öğrenciler genelde hangi yöntemle daha başarılı sonuç almaktadırlar?*” sorusuna ilişkin olarak öğretim elemanlarının görüşleri Tablo 5’de özetlenmektedir:

Tablo 5: Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

	Görüşler	n	%
a.	Öğrencinin öğrenme stiline göre yöntem seçimi	5	33,33
b.	Bilişsel çözümlenme-İşitsel yöntem	4	26,66
c.	Sözcüklerden yararlanmak-El ile vurma	2	13,33
d.	İşitsel yöntem	1	6,66
e.	Bilişsel çözümlenme-Görsel yöntem	1	6,66
f.	Ritmik vurma	1	6,66
g.	Kafiyelerden yararlanmak	1	6,66

Tablo 5’deki verilere göre, poliritm öğretiminde öğrencinin nasıl bir öğrenme stiline belirlenmesi önemli bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Bununla beraber, bilişsel çözümlenme ve işitsel olarak öğrencilere bu poliritmik yapının örneklenmesi öne çıkan yöntemler olarak belirmektedirler.

Çalışmanın altıncı alt problemi olan “*öğrenciler öğrendikleri yöntemleri daha sonra çaldıkları eserlerdeki poliritmik yapılara uyarlayabiliyorlar mı?*” sorusuna ilişkin olarak öğretim elemanlarının görüşleri Tablo 6’de özetlenmektedir:

Tablo 6: Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

	Görüşler	n	%
a.	Bu konuyla ilgilenen öğrenciler başarı ile uyarlayabiliyorlar	12	80
b.	Genelde başarısız oluyorlar	3	20

Tablo 6’ya göre, poliritm öğrenme konusunda öğrencinin başarılı olup olmaması çoğunlukla öğrencinin bu konuya karşı ilgisi ile yakından ilişkilidir. Bu konu ile ilgili ya da genel olarak piyano icrası ile ilgilenen öğrencilerin poliritm öğretme yöntemlerinin sonraki çalışmalara transfer edilmesi mümkün olmaktadır. Başka bir deyişle bu konuya ilgili öğrenciler sonraki çalışmalarda ilgili yöntemleri kullanmada başarılı olabilmektedirler. Buna karşın, öğrencilerin poliritm öğretme yöntemlerinden elde ettikleri deneyimleri sonraki çalışmalara aktarmada başarısız oldukları yönünde görüşün de mevcut olduğunu söylemek gerekmektedir. Bu bağlamda tekrar edilecek olursa, bu yöntemlerin etkisinin sürekliliğini öğrencilerin konuya olan ilgi düzeylerine bağımlı olarak değiştirebileceğini söylemek mümkündür.

Çalışmanın yedinci alt problemi olan “*öğretim elemanları poliritm öğretim yöntemlerini uygularken zorluklarla karşılaşılıyor mu?*” sorusuna ilişkin olarak öğretim elemanlarının görüşleri Tablo 7’de özetlenmektedir:

Tablo 7: Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Görüşler	n	%
a. Öğrencinin algılama-kavrama düzeyi	6	40
b. Poliritmik yapılara karşı önyargı	4	26,66
c. Hesaplama-bilişsel problemler	2	13,33
d. Öğrencinin konunun matematik boyutundan korkması	2	13,33
e. Öğrencinin motivasyonunun düşük olması	1	6,66

Tablo 7 incelendiğinde, daha önce karşılaşıldığı gibi birbirine yakın ifadelerin varlığı göze çarpmaktadır. Örneğin, a ile c cevapları yakın ifadelerdir; ancak bu ifadeler öğretim elemanları tarafından özellikle dile getirilen görüşler oldukları için hepsi ayrı ayrı aktarıldı. Bununla beraber, poliritm öğretiminde öğretim elemanlarının öğrencilerde gözlemledikleri en büyük problem olarak öğrencinin algılama ve kavrama düzeyindeki eksiklik olduğu görülmektedir. Dolayısıyla kendi içinde önemli bir matematiksel problem olan poliritm konusunun, öncelikle öğrencilerin zihninde soyut ve somut düzeyde çözümlenememesi başlıca sıkıntı olarak öne çıkmaktadır. Bununla beraber ikinci önemli problem de dikkat çekici bir görüştür. Poliritmik yapılara karşı öğrencilerin bilinçaltında oluşan önyargı; başarısız olma kaygısı öğretim elemanlarına önemli oranda sıkıntı yaşatmaktadır.

Çalışmanın sekizinci alt problemi olan “*öğretim elemanlarının poliritm öğretiminde kullandıkları kaynaklar nelerdir?*” sorusuna ilişkin olarak öğretim elemanlarının görüşleri Tablo 8’de özetlenmektedir:

Tablo 8: Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Görüşler	n	%
a. Kaynak kullanmıyorum	10	66,66
b. Birkaç makaleden faydalaniyorum	1	6,66
c. Kaynak kullanmıyorum, kendim materyal üretiyorum	1	6,66
d. Poliritm içeren zorluk seviyesine göre sınıflandırılmış bir repertuar takip ediyorum.	1	6,66
e. Lisansüstü tezler (Oya Akyıldız, 2007)	1	6,66
f. Literatürdeki akademik çalışmalardan faydalaniyorum	1	6,66
f. Bir makaleden faydalaniyorum (Hamit Yokuş-Tuba Yokuş, 2015)	1	6,66

Tablo 8’de dikkat çeken, öğrencilerin bu denli problem yaşadıkları bir konu olan poliritm konusunda öğretim elemanlarının büyük bir bölümünün (%66,66) herhangi bir kaynak kullanmadığını ifade etmesidir. Bununla beraber Tablo 8’deki veriler, poliritm öğretimi konusunda yeteri kadar Türkçe kaynak olmadığını göstermektedir.

3. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Çalışma kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen veriler dikkate alındığında göze çarpan bazı önemli noktalar vardır. Bunlardan belki de en önemlisi Türkçe literatürde poliritm konusu ile ilgili kaynak eksikliğidir; zira kimi görüşmeciler herhangi bir kaynak kullanmadıklarını beyan etmişlerdir veya kaynak kullanan görüşmecilerin kullandıkları kaynaklar oldukça sınırlıdır.

Öne çıkan sonuç ise öğrencilerin poliritm konusunda yaşadıkları bilişsel ve koordinasyonel sıkıntılardır. Bununla beraber, poliritmik olmayan yapılarda bile öğrencilerin sıkıntı yaşadıkları bilgisine ulaşılmıştır ki; bu durum poliritm öğretimi ve bunun piyanoda uygulanmasından öte, daha derinlerde müzikal eksiklikler olduğunu göstermektedir. Zira kimi görüşmecilerin poliritmik pasajları çalıştırırken önce ritmik okuma yapma yoluna gitmesi öğrencilerin ritmik okuma konusunda eksik kalabildiklerini göstermektedir. Öğrencilerin daha çok hangi poliritmik yapılarda zorlandıkları sorgulanırken, aslında en basit poliritmik yapılar sayılabilecek 2:3 veya 3:2 gibi yapılarda bile zorlandıkları görülmektedir. Hatta kimi görüşmeciler, bazı öğrencilerin tek başına gelen bir 3’lemeyi bile doğru çalmakta zorlandıklarını ifade etmektedirler. Bu bağlamda, öğretim elemanlarının da önerdiği gibi, poliritm öğretiminden önce öğrencilerin ritmik okuma yeterliklerinin gözden geçirilmesi ve eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir.

Bir diğer konu ise üniversite öğretim elemanlarının poliritm öğretiminde kullandıkları yöntemlerdir. Bu konu ile ilgili elimizde olan veriler, öğretim elemanlarının poliritm konusunda az veya çok belirli bir hazırlığı olduğu; belli bir planları olduğunu göstermektedir. Bununla beraber, genel olarak öğretim elemanlarının (küçük farklılıklar dikkate alınmazsa) çoğunlukla aynı yolları denedikleri görülmektedir; örneğin, bilişsel hesaplama, elle vurma vs. Buna paralel olarak poliritm öğretim yöntemlerinin öğrencilerin bu pasajları daha iyi icra etmelerine çoğunlukla yardımcı olduğu ve daha sonraki çalışmalarda hızlandırıcı etki yarattığı anlaşılmaktadır. Öğretim elemanlarının en başarılı sonuç aldıkları yöntemler olarak, bilişsel hesaplama ve işitsel yöntemin öne çıktığı görülmektedir.

Bunların yanında öğretim elemanlarının poliritm öğretiminde karşılaştıkları çeşitli zorluklarda mevcuttur ve çalışma verileri bağlamında söylenecek olursa, bu konudaki en büyük sıkıntının öğrencilerin bilişsel kavrama ve algılama düzeyidir. Bununla beraber, öğrencilerin poliritm icrasına yönelik olumsuz önyargıya sahip olmalarının da poliritm icra sürecini zorlaştırdığı ve öğretim elemanlarının yöntemlerinin etkisini zayıflattığı anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki ana sorular dışında öğretim elemanlarının konuya ilişkin yorumlarından aşağıdaki ek sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre öğretim elemanlarının;

1. Poliritm konusu enstrüman üzerinde çözülebilecek bir şey olmadığı;
2. Edisyon tercihi yapılırken özellikle poliritmik pasajlarda hangi notanın nereye geleceğini gösteren bir edisyon seçmenin görsel açıdan çok daha faydalı olacağı;
3. Öğrencinin öğrenme stiline anlaşılması ve ona göre bir yöntem tercihi yapılmasının çok önemli olacağı;
4. Metronom ile çalışma alışkanlığı kazandırmanın sadece poliritmik yapıdaki problemleri değil, tüm ritmik problemleri gidermeyi sağlayacağı kanaatinde oldukları anlaşılmaktadır.

Bu sonuçlar ışığında, poliritm ile ilgili sıkıntıların aşılabilmesi için şu öneriler sunulabilir:

1. Eserin icra aşamasına geçmeden önce metronom ile ritmik okumasının yapılmasının, ilgili pasajın doğru şekilde algılanması ve icra edilmesi noktasında katkı sağlayabilir.
2. Çalışılacak pasajın notaları arasında öncelik, sonralık ilişkisini belirlemek amacıyla kullanılan bilişsel yöntemin üzerine pasaja uygun şekilde düzenlenmiş sözcük yönteminin kullanılması ve bu ritmik kalıbın sözcükleri söylenirken bir yandan da iki el ile ritmik şekilde vuruşunun yapılmasının, en etkili yollardan biri olduğu düşünülmektedir. Hem bilişsel hem de kinestetik davranış alanını kapsadığından bu çalışmanın çok yönlü olduğu söylenebilir.
3. Öğrenciye en uygun yöntemi uygulamak amacıyla "öğrenme stili ölçeği" kullanılabilir ve öğrenme alanına en uygun yöntem ve materyaller organize edilebilir.
4. Bu tip yapıların görsel olarak daha iyi anlaşılması amacıyla hangi notanın nereye geleceğini belirgin bir şekilde gösteren edisyonların tercih edilmesi daha yararlı olabilir.
5. Poliritmik okuma ve vurma egzersizleri ile poliritm çalışmaları desteklenebilir.

KAYNAKÇA

- Akyıldız, Oya (2007). *Piyanoda Poliritm Öğrenme Yaklaşımlarının Etkililik Düzeyleri*. Ankara: Büyüktürk, Şener; Kılıç Çakmak, Ebru; Akgün, Özcan Erkan; Karadeniz, Şirin ve Demirel, Funda (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cleland, Kent D. ve Dobrea-Grindahl, Mary (2010). *Developing Musicianship Through Aural Skills- A Holistic Approach to Sight Singing and Ear Training*. New York and London: Routledge.
- Ekiz, Durmuş (2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Jaques-Dalcroze, Emile (1921). *Rhythm, Music And Education*. (İngilizceye çeviren: Harold F. Rubinstein) G.P. Putnam's Sons". New York, Cenevre: The Knickerbocker Press.
- Kennedy, Michael ve Bourne, Joyce (1996). *Oxford Concise Dictionary of Music*. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Say, Ahmet (2005). *Poliritm. Müzik Ansiklopedisi*. (3., 67.). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Yavuzoğlu, Nail (2011). *Poliritmik Solfej-1*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yokuş, Hamit., Yokuş, Tuba (2015). *Polyrhythmic Tapping: Examining the Effectiveness of the Strategy of Organizing Rhythmic Structures through Synthesis*. Educational Sciences: Theory & Practice, 15, 1-14, 10.12738/estp.2015.1.1917